

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Katymár.

Két *Katymár* is van. Az egyik falu Bácsban, Zombortól é.-ra, a másik pusztta Abádszalók határában. Az előbbi *Katmár* és *Kakmár* alakban is előfordul régebben.¹

Nagyon valószínű, hogy *Katmár*, *Kakmár*, *Katymár* olyan képzésű név, mint *Szatmár*, *Szakmár* és *Szatymaz* régi magyar személynévünk a török *szatmak* = 'eladni' igéből. *Katymár* föltehetőleg a *katmak* = 'keveredni' igéből képzett névszó.

Személynévkeppen is előfordul, mégpedig éppen a Zombor melletti *Katymár* táján feküdt *Aranyánon*. Bizonyos tehát, hogy *Katymár* falu is hasonló nevű birtokosától kapta nevét. Példázza ezt tőszomszédja *Borsod* is, (mely a *Bors* személynévből alakult), mert *Aranyánon* a XV. sz. elején is említenek *Borsod* és *Borsodi* nevű embereket.² *Borsod* falu is hasonló személynévről neveztetett tehát el.

Tudjuk hogy *Abát* is, *Szalók* is török eredetű személynév. Érdekes véletlen, hogy egy másik *Abán* (Fejér m.) is van egy *Katymár* nevű dűlő, nevezetesen az idetartozó *Kajtor* (Kajtor-szállási) pusztán. *Kajtor* törökből lett magyar személynév. (*Kajtmak* = 'visszafordulni, visszatérni'). A fejeármegyei Sár-víz mentén tudjuk besenyők laktak, tehát föltehetjük, hogy tőlük származik e név.

Korcánd.

Egy dűlő neve az *Egyházaskeszin*, a vas-sopron-veszprémi határszélen. (*Az államnyomda 1:36.000-es földműv. térképe*. Eredeti felvétel).

Korcán (Korszán) a régiségből ismert, csaknem bizonyosan török eredetű személy és nemzetségnév. (*Kartal* = *Korcán* nemzetség). Helynévképpen háromszor fordul elő az Árpád-korban ú. m. *Korván-vára* Óbudán, *Korcán-halastó* Komárom-Csalóközben és *Korszán-birtok* Barsban. Ma egyik sines meg.

Keszi (Kesző, Keszü, Kesz) tudvalevőleg törökből magyarított, honfoglaló magyar törzsnév. Jelentése 'elszakadt, töredék'. (*Németh Gyula: A honfoglaló magyarság kialakulása*).³

¹ Zichy-O kmánytár mutatója.

² U. ott.

³ Erről jut eszünkbe, hogy talán ugyanígy kell értelmeznünk *Szecső* (*Szecsse*, *Szécscs*) személy- és helyneveinket is. Török *szecsmek* = 'kiválasztani', *Szecső* tehát annyit jelentene mint 'kiválasztott'. (L. ehhez: *Föld és Ember* 1929, 297, *Gecse*).

Érdekes már most, hogy a három néhai *Korcán* szomszédjában is van *Keszi* nevű falu: *Budakeszi* és *Dunakeszi* (Pest), *Nagy- és Kiskeszi* (Komárom) *Garamkeszi* (Bars). Lehet hogy nem is véletlenség ez.

Bátky Zsigmond.

Közle, szegle, szuglya.

Gombocz Zoltán „Egy ismeretlen képző” címen összeállítja azokat az eseteket, melyekben *-ly* (*-lya lye, -ály ély*) képző mutatkozik. Juhász Jenő, MNy. 23:556-8, részben kiegészíti Gombocz adatait, részben újakkal pótolja. A közölt anyag azonban alapos vizsgálatra szorul, s a címül írt három szóban semmi esetre sem lehet szó kicsinyítő képzőről, mert bennük az *l, ly* denominális igeképző, s a *közle, szegle, szuglya* olyan igenévi alakok, mint a *szüle, zsenge, fürge, pörge, hülye* (< *hül*), *huzavona, csapda* (< *csapod*), *csusza* (< *csúszik*).¹ A *közle* 'kis köz, keskeny ueca, sikátor' CzF. (először szótározva Mártonnál 181.) pápai tájszó; a MTsz. csak Kresznericsből és a régi Tszból idézi, de magam is megerősíthetem, s Horváth Endre NyF. 34:175 szintén közöl egy *Büdösközle* nevű uecát (nem düllő!), mely az ott lakó timárokról kapta nevét.² Alapszava *közöl* „mondják kocsisról, midőn a párhuzamban menő több utakból a középsőt választja, vagy midőn úgy hajt, hogy a mély kerékvágás közbe essék”. *Közli a jó kocsis a mélyi kerékvágást*: közbe veszi (BSzabó), 'die mittelstrasse suchen' NySz. A MTsz. is idézi Nógrád m.-ből, *megközöl* alakban Komárom m.-ből és Csikszentgyörgyből s még egy ismeretlen helyről. Továbbképzése: *közlet* 'közbeejt, közbevesz, közbehagy, közrefog (követ, tuskót; gödröt, kátyút, szárnyas kapu közepén levő ütköző cöveket stb. a szekér kerekeivel, vagyis úgy hajt, hogy a zökkenést okozható akadály a kerekek közé essék' Dtül, Fehér m., Somogy m., Hszék m. — *Szögle* Mátjusföldre CzF., *szögle* Csallóköz, Pápa, Vas m., Zala m. *szögelye, szegelye* Szföld, Hétfalu, Moldva 'szeglet, sarok, zúg; szűk sikátor (Pápa), falurész (ueca, sor)' (Vas, Zala) MTsz. Már CzF. rámutatott, hogy alapszava

¹ Vö. *döröklő* ~ *döröklye* 'tömőfa, gyömöszölőfa (malomban, a liszt-tömésre)' Csik m.; *sikló* ~ *sikolya* Csallóköz hócipő (Simonyi, Nyr. 28:437., szerint a *korcsolya* hatása alatt).

² Simonyi, Nyr. 53:124, Esztergomból ismeri, s kimutatja Jókai Útirajzaiból is. S. szerint Jókai a komáromi népnyelvből vette ezt a szót, de ez tévedés, mert Komáromban nincs *közle*, hanem ott hallotta Jókai is, ahol én: Pápán, hol Petőfivel együtt járt a református kollégiumba.